

Om te groeien heeft de schoolcultuur een goede bedding nodig!

Geloven in ontwikkeling

Op veel basisscholen wordt nagedacht over de vraag hoe de onderzoekende cultuur kan worden gestimuleerd als motor voor de schoolontwikkeling. Op basisschool de ARS te Hardenberg hebben ze daar iets op gevonden. Dat maakte mij nieuwsgierig. Wat maakt de situatie op de ARS anders? Wat gebeurt daar waardoor er een onderzoekende cultuur is ontstaan? Wat zijn de concrete succesfactoren? Daarvoor ben ik als docentonderzoeker van het lectoraat Goede Onderwijspraktijken van Hogeschool Viaa te Zwolle met deze basisschool in gesprek gegaan.

De ARS voluit: Dokter Albertus Risaeauschool, is een christelijke basisschool met zo'n 150 kinderen en ze gelooft in ontwikkeling als motto. Op deze school is al jaren een kenniskring actief, die ontstaan is als uitvloeisel van de zogenoemde Academische Basisscholen. In de kenniskring participeren docenten uit het team, studenten en opleidingsdocenten vanuit Hogeschool Viaa. De kenniskring staat onder leiding van een bevlogen teacher leader. Deze kring komt als zodanig vijfmaal per jaar bij elkaar en het enthousiasme spat er af. Dat bleek op die bewust middag in juni toen ik ze mocht spreken in een groot lokaal met voldoende afstand op de eigen locatie in Hardenberg.

Ik was nieuwsgierig waar dit enthousiasme vandaan kwam. Zelf had ik, vanuit mijn rol als docentonderzoeker van het lectoraat Goede Onderwijspraktijken, de kring al meerdere keren bezocht. Ik ging op zoek naar het geheim. Dit enthousiasme in het oosten van het land mag niet onopgemerkt blijven. Ik deed participierend onderzoek te midden van de studenten, basisschooldocenten inclusief de teacher leader, een opleidingsdocent en de directeur.

De voorgeschiedenis

De kenniskring, zoals deze nu formeel wordt genoemd, bestaat al een geruime tijd. Het ontstaan had niet alleen te maken met het predicaat Academische Basisschool van destijds met meer ruimte voor de onderzoekende cultuur, maar ook met het ontstaan van het werkplekieren. Het werkplekieren moest er voor zorgen dat de kloof tussen theorie en praktijk op de pabo's wordt verkleind, zo wenste de minister. Te veel studenten haakten in de praktijk af en dat moest worden gestopt. Dat betekende een nauwere samenwerking tussen de basisschool en opleiding, dit proces werd mede

ondersteund door de nieuwe rollen van schoolopleider en opleidingsopleider. Met deze twee bewegingen kreeg de ARS te maken. Er ontstonden zo eerst werkgroepen om een en ander met Hogeschool Viaa te stroomlijnen. Daar kwam bij dat onderzoek op de opleiding steeds belangrijk werd.

Studenten kregen opdracht om onderzoek te doen. Voorheen gebeuren dat bescheiden. Nu is het onderzoek meer een integraal onderdeel van het werkplekieren. Studenten stellen nu heel andere vragen dan voorheen; bovendien merken ze op de ARS dat de veranderende samenleving met de studenten meekomt. Dat was voor de ARS een signaal om er meer werk van te maken. Het team was er van overtuigd geraakt, dat onderzoek onmisbaar is als motor voor de schoolontwikkeling. Groei of ontwikkeling niet alleen in het belang van de kinderen, maar ook voor het team en Hogeschool Viaa.

Werkwijze van de kenniskring

De basis van de kenniskring wordt gevormd door de leerteams. De school kent een aantal leerteams waarin bijna alle docenten participeren. Ze werken op basis van verbeterwensen die verbonden zijn aan het schoolontwikkelplan van de school. De opbrengst hiervan wordt besproken in de kenniskring, waarin elk leerteam is vertegenwoordigd. Vervolgens kiest de student welk leerteam hij of zij wil ondersteunen met een onderzoek. 'De school heeft,' volgens de teacher leader, 'nadrukkelijk belang bij het onderzoek en de student ervaart dat het onderzoek bijdraagt aan de schoolontwikkeling. Dat maakt het tot een win-winsituatie, waarbij alle teamleden echt betrokken zijn op het onderzoekstraject van de student.'

In afstemming met Hogeschool Viaa is vervolgens gezocht naar een andere uitvoering van het praktijkgericht onderzoek zoals dat door studenten moest worden uitgevoerd. De nadruk ligt nu veel meer op het ontwikkelen van beroepsproducten die de school concreet helpen in de ontwikkeling en verbetering van het onderwijs. De school speelt daarin een grotere rol dan voorheen, omdat zij de rol als opdrachtgever oppakt: 'Er ontstaat zo meer eigenaarschap en betrokkenheid,' aldus de directeur, 'zo hebben deze studentonderzoekers belangrijke impulsen gegeven aan de schoolvisie, thematisch werken en lesson study. De resultaten komen daarmee niet in de la te liggen, maar op tafel en in de school- en jaarplannen.'

De rol van teacher leader blijkt erg belangrijk. Hij structureert, initieert en stimuleert. Stelt de juiste vragen! Weet wat er speelt. Geeft ruimte. Als meewerkend voorman overtuigt hij en enthousiasmeert. Hij zorgt voor een bedding dat vertrouwen geeft en openheid. Het faciliteert als het ware de kwetsbaarheid, waardoor er ruimte ontstaat om met en van elkaar te leren. De kenniskringvergaderingen vinden dan ook niet na schooltijd plaats, maar onder. De directeur weet dat dit formatie kost, maar ziet dat de opbrengst de kosten overstijgen. Het is niet de waan van de dag die regeert; schoolontwikkeling mag ook iets kosten. Praktijkgericht onderzoek helpt zo op een methodische manier het onderwijs te verbeteren, maar dat vraagt wel om een kenniskring die de opzet, het verloop en de uitkomsten mee doordenken.

Goede bedding

Binnen de ARS is vanuit het team de wens ontstaan om een kenniskring in te richten. Ze hadden een bedding nodig. Deze bedding kwam er en wordt ervaren als een warm bad. De onderzoeksvragen van de studenten worden gezien als gedeelde vragen, omdat ze aansluiten bij de leerteams. 'Dan is het van belang dat er een setting is zonder tijdsdruk en waarin iedereen zich veilig en welkom voelt. Waar sprake is van kwetsbaarheid als motor voor verandering en creativiteit.' volgens een van

de deelnemers. Dat vraagt om openheid en eerlijkheid. Het gaat om oprechte belangstelling, interesse en nieuwsgierigheid voor vragen!

Deze manier van werken in een kenniskring stimuleert niet alleen de deelnemende docenten, de begeleiders vanuit Hogeschool Viaa, maar het hele team en ook de ouders worden nieuwsgierig gemaakt, zodat er oprecht belangstelling ontstaat om te delen. Binnen de schoolvereniging worden daarom ook andere scholen verleid om mee te doen, waaronder GBS De Morgenster te Hardenberg. De school neemt daarin verantwoordelijkheid binnen de gouden driehoek van opleiding, student en opleidingsschool. De school weet deze kruisbestuiving te verzilveren. Ze ervaren de kenniskring niet als een luxe, maar als een noodzakelijke bedding waardoor de school kan blijven groeien. Het kunnen groeien is misschien wel het best bewaarde geheim van de ARS!

Tamme Spoelstra

*Docentonderzoeker Lectoraat Goede Onderwijspraktijken Hogeschool Viaa
Met medewerking van Klaas Veldman als teacher leader, studenten, directeur, ib-er, schoolopleider en docenten van het team van de ARS te Hardenberg en de GBS De Morgenster.*

